

Aanteekening op art. 138, 2e lid van het gewijzigd Wetboek van strafvordering

<https://hdl.handle.net/1874/240409>

AANTEKENING OP ARTIKEL 138 2DE LID

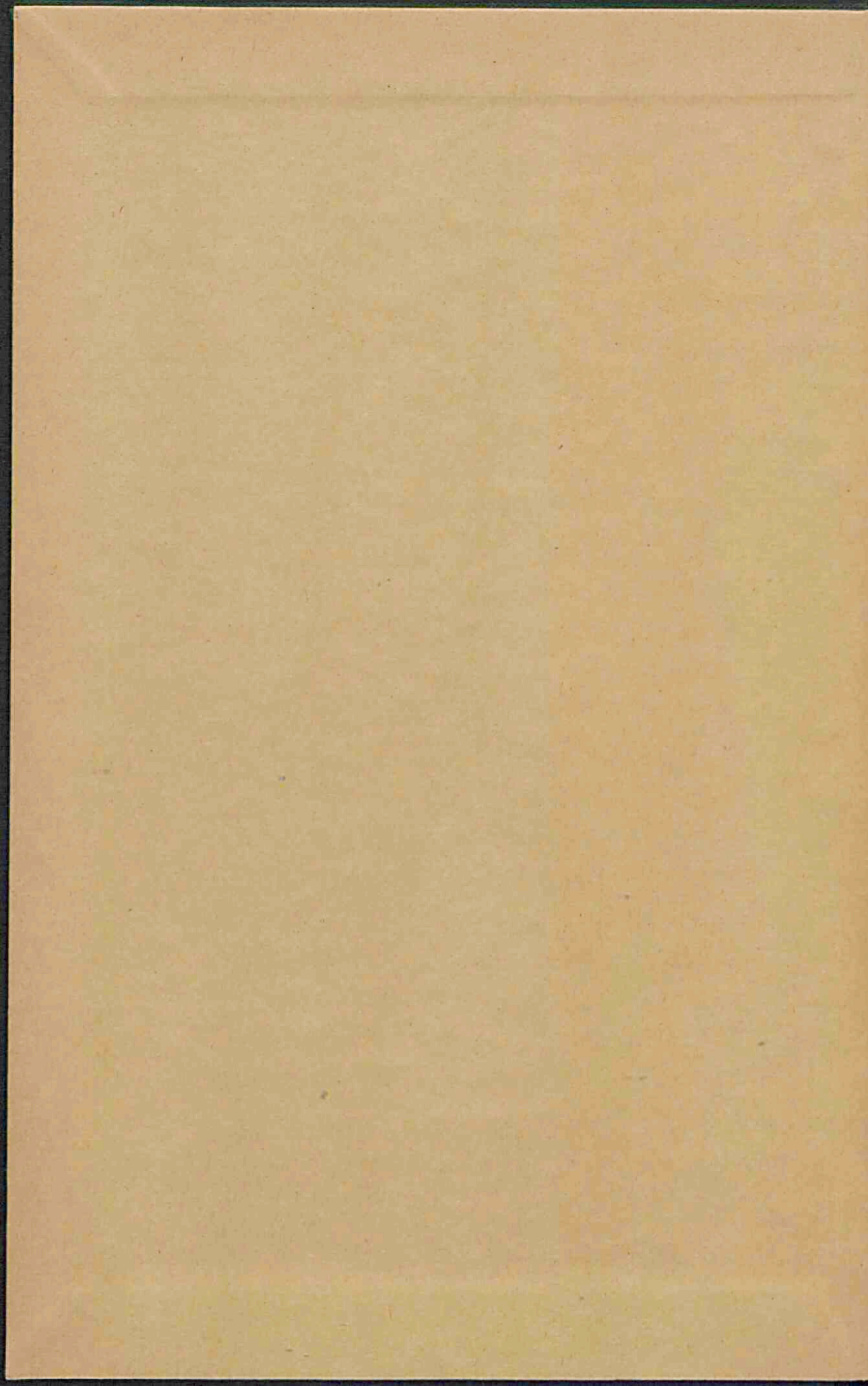
VAN HET

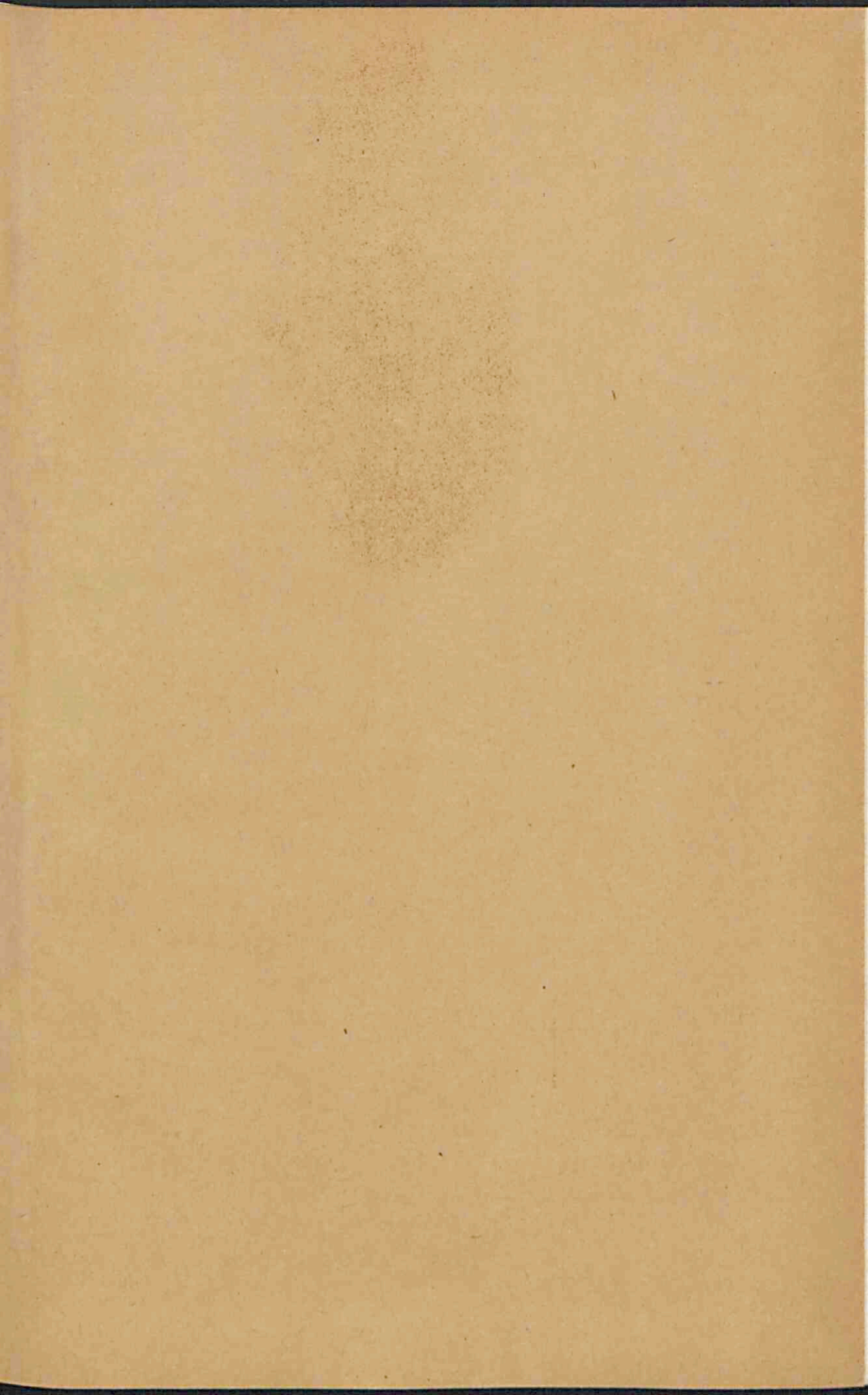
GEWIJZIGD WETBOEK VAN STRAFVORDERING.

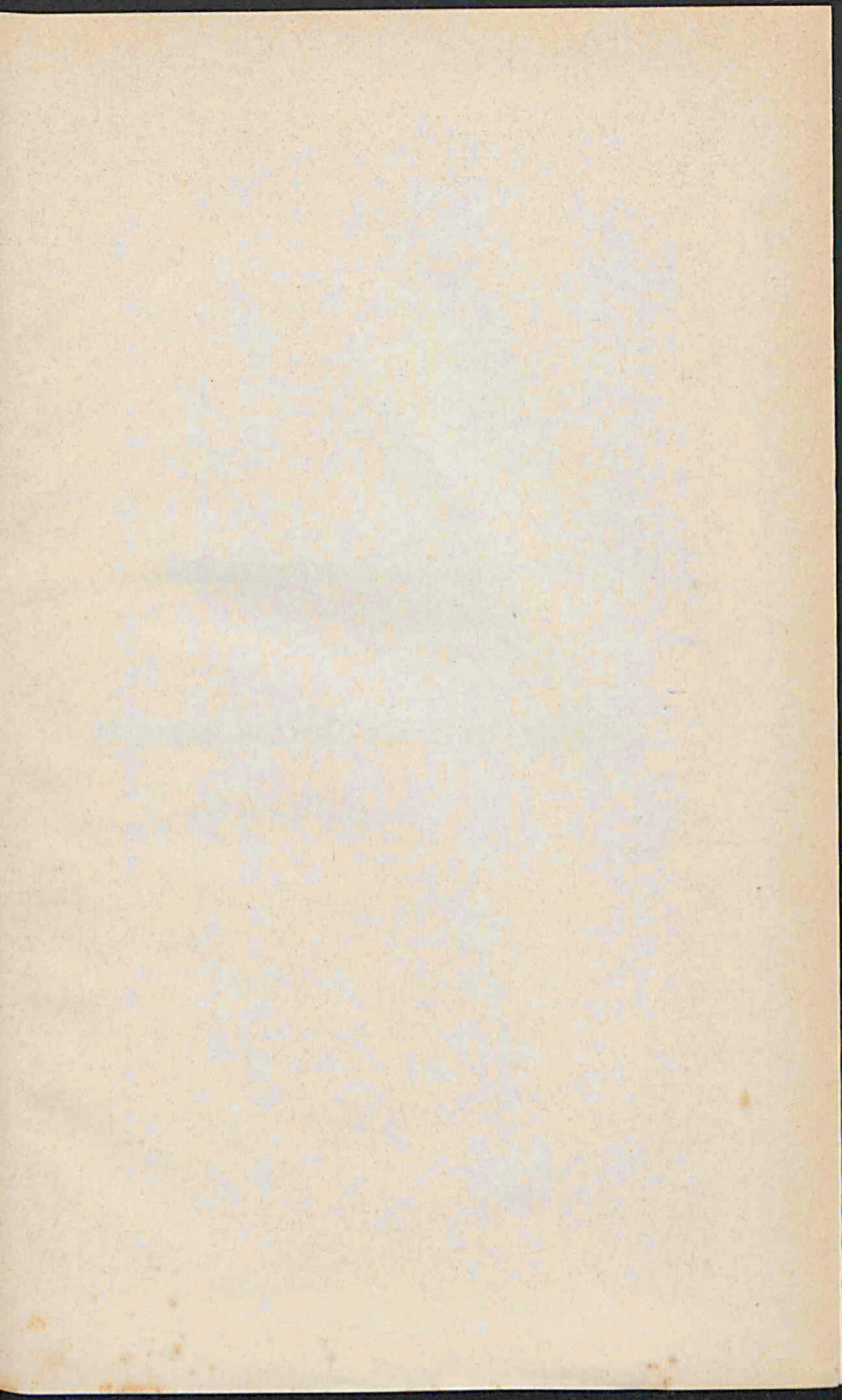

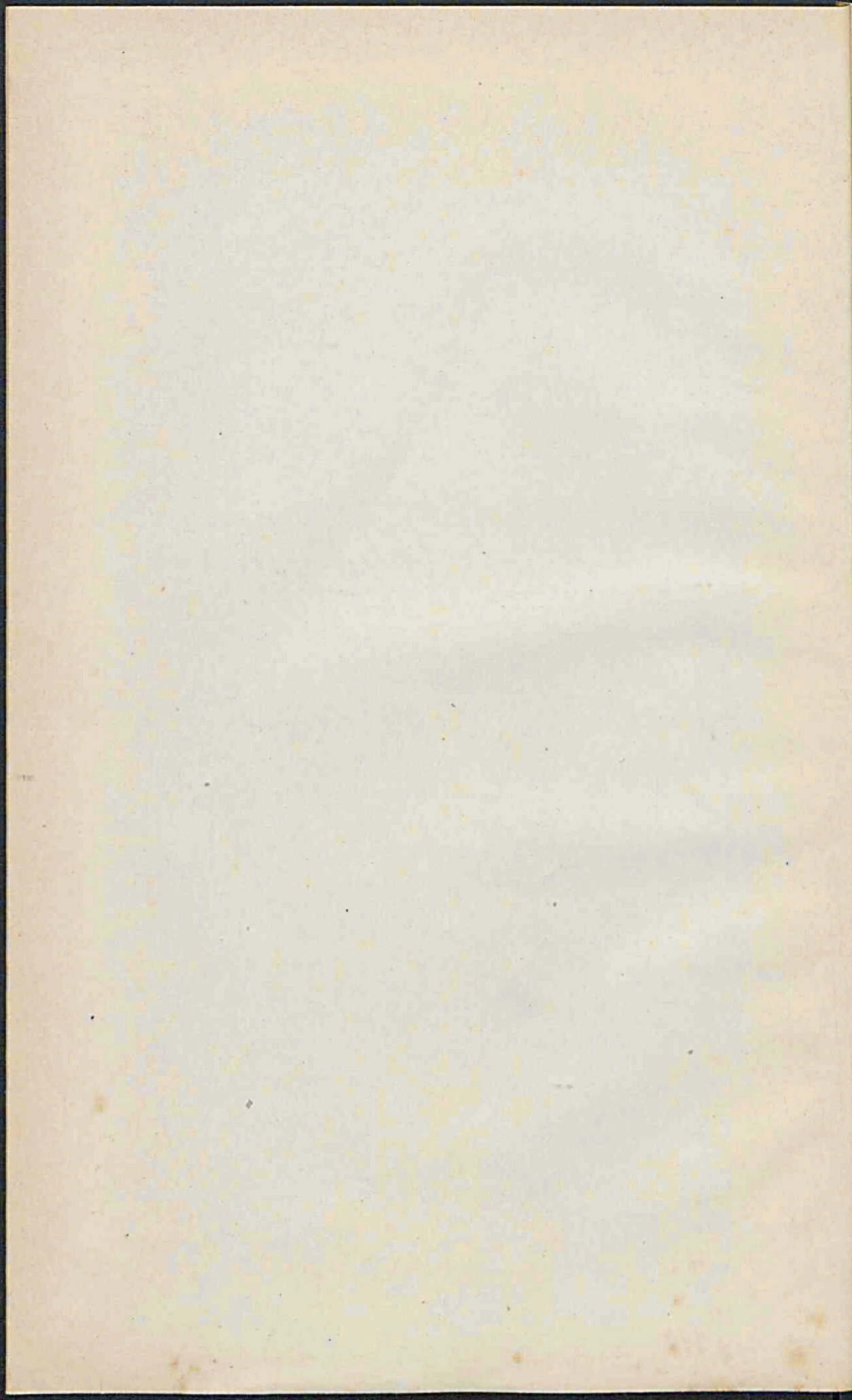
s.
cht

6

AANTEEKENING OP ART. 138 2de LID

VAN HET

GEWIJZIGD WETBOEK VAN STRAFVORDERING.

AANTEEKENING OP ARTIKEL 138 2de LID
VAN HET
GEWIJZIGD WETBOEK VAN STRAFVORDERING.

PROEFSCHRIFT
TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN
DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP,

AAN DE
RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,
NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

Dr. J. A. WIJNNE,
HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT VAN LETTEREN EN WIJSBEGEERTE,
VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT,
TEGEN DE BEDENKINGEN VAN DE
FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID,

TE VERDEDIGEN
op Zaterdag den 19^{den} Juni 1886, des namiddags te 3 uur,

DOOR
CAREL MARIUS RASCH,
geboren te 'S GRAVENHAGE.

'S GRAVENHAGE. — J. M. VAN 'THAAFF. — 1886.

Aan mijne Moeder.

De voltooiing van mijn proefschrift biedt mij een zeer welkome gelegenheid aan om mijn hartelijken dank te betuigen aan de Hoogleeraren der Juridische faculteit voor al hetgeen ik van hen mocht leeren, alsook voor de vele bewijzen van hulpvaardigheid en welwillendheid, die ik gedurende mijn verblijf aan de Academie van hen mocht ontvangen.

In het bijzonder geldt dit U hooggeachte Promotor, Mr. M. S. POLS, voor den zeer gewaardeerden steun waarmede gij mij bij het samenstellen dezer bladzijden hebt ter zijde gestaan.

Aan U allen, mijne vrienden, roep ik een hartelijk vaarwel toe!

INLEIDING.

Het nieuwe Wetboek van Strafrecht heeft ook in onze strafprocedure vele ingrijpende wijzigingen noodzakelijk gemaakt. Die wijzigingen, thans tot stand gekomen, en waarvan de invoering tegelijk met die van het wetboek van strafrecht bepaald is op 1 September a. s., hebben zich echter verder uitgestrekt dan wel met betrekking tot onze nieuwe strafwet noodzakelijk was. De wetgever heeft toch als het ware van de gelegenheid gebruik gemaakt, om vele bepalingen in het wetboek van strafvordering te wijzigen, ook al staan die niet in onmiddellijk verband met het nieuwe wetboek van strafrecht.

Eene daarvan koos ik tot onderwerp mijner dissertatie, omdat zij voorzeker onder de meest belangrijke mag

gerekend worden, en dan ook in de 2^e Kamer der Staten-Generaal bizonder de aandacht heeft getrokken. Het betreft art. 138 2^e *lid* van het gewijzigd wetboek van strafvordering, luidende:

«De bevelen tot invrijheidstelling op grond van onvoldoende aanwijzing van schuld zijn uitvoerbaar niettegenstaande elk beroep. Van de andere kan het openbaar ministerie de uitvoering opschorten gedurende den termijn, binnen welken het tegen de beschikking kan opkomen en indien het van die bevoegdheid gebruik gemaakt heeft, tot de beslissing daarover, mits binnen den daarvoor gestelden tijd gegeven. Hetzelfde geldt voor het geval, dat ten gevolge van onbevoegdverklaring overeenkomstig de artt. 82 en 127 de invrijheidstelling zou moeten plaats hebben.»

Ik stel mij voor in deze weinige bladzijden aan te toonen, wat thans het geldend recht en enkele vreemde wetgevingen hieromtrent bepalen, hoe bovengenoemd artikel in het nieuwe wetboek is tot stand gekomen, om ten slotte aan te geven welk stelsel naar mijne bescheiden meening, de voorkeur verdient.

HOOFDSTUK I.

Geldend recht. — Vreemde wetgevingen.

In art. 89 van het tegenwoordig wetboek van strafvordering lezen wij in eenigzins andere bewoordingen het volgende: Ingeval de rechtbank tegen een beschuldigde weigert rechtsingang te verleen en op grond dat hetzij de kennisneming en de instructie der zaak tot de bevoegdheid van een ander collegie behoort, hetzij dat de rechtbank bevindt dat tegen het feit geene strafbepaling bestaat, of dat tegen het feit geen lijf of onteerende straf is bedreigd, of eindelijk op grond dat er vooralsnog geene voldoende aanwijzing van schuld tegen den beklaagde, en hiermede hebben wij bij de behandeling van art. 138 2^e lid uitsluitend te maken,

of van den aard des misdrijfs bestaat, heeft de officier van justitie de bevoegdheid om binnen den tijd van 24 uren tegen de uitspraak van de rechtbank in verzet te komen. De officier zal, wanneer hij van deze bevoegdheid gebruik maakt, wederom binnen 24 uren de acte van verzet, benevens de processtukken, toezenden aan den procureur-generaal van het hof. Deze laatste dient daarop binnen drie dagen de acte van verzet met zijn verslag en requisitoir in bij het hof, hetwelk dan daarna de uitspraak der rechtbank al of niet zal goedkeuren. In de laatste alinea eindelijk zegt het artikel: «*Indien de beklaagde zich in hechtenis bevindt, zal hij daarin, hangende het verzet, verblijven.*» Wij hebben hier dus het geval dat een persoon verdacht wordt zich schuldig te hebben gemaakt aan een misdrijf, waarvoor preventieve hechtenis is toegelaten en toegepast, de rechtbank weigert rechtsingang te verleen, op een der bovengenoemde gronden, de officier komt daartegen in verzet en nu blijft de verdachte gedurende dit verzet in de gevangenis.

Hetzelfde geval kan zich voordoen in een ander

stadium van het proces, en wel na afloop van de gerechtelijke instructie (art. 121—123 oud).

De officier van justitie kan ook nu binnen 24 uren in verzet komen tegen de beschikking van de rechtbank, waarbij deze hetzij verdere vervolging tegen den beklaagde weigert, omdat het hem ten laste gelegde feit geene strafbare handeling oplevert, hetzij oordeelt dat de zaak tot de bevoegdheid van een ander collegie behoort, of bevindt dat geene voldoende aanwijzing van schuld tegen den beklaagde bestaat, of eindelijk de zaak naar den kantonrechter of de correctionneele terechtzitting verwijst al naarmate het feit een politie-overtreding of een wanbedrijf oplevert. De officier is hierbij wederom aan dezelfde voorschriften gebonden als bij het in verzet komen tegen de weigering van rechtsingang. Hoewel nu bij deze artt. 121—123 niet uitdrukkelijk, gelijk in art. 89 laatste lid, bepaald is, dat de beklaagde wanneer hij zich in hechtenis bevindt, hangende het verzet daarin zal verblijven, brengt echter het geheele stelsel der wet mede, dat ook deze bepaling hier wordt toegepast.

Wat betreft de bevoegdheid van den procureur-generaal bij het hof, om zich in cassatie te voorzien tegen het arrest van terechtstelling, waarbij het hof heeft verklaard dat geen voldoende aanwijzing van schuld aanwezig is, deze is hem niet gegeven, (zie art. 151, waar slechts in drie gevallen de procureur-generaal zich in cassatie kan voorzien) zoodat wij hierbij niet verder behoeven stil te staan.

Eindelijk heeft ook volgens art. 234 in verband met art. 242, de officier van justitie de bevoegdheid, om op te komen tegen een vonnis waarbij de beklaagde wordt vrijgesproken, als zijnde de schuld niet voldoende bewezen, of ontslagen van alle rechtsvervolging op grond dat het feit geen strafbare handeling oplevert. Ook nu blijft wederom volgens het 2^e lid van genoemd art. 234 de uitvoering der invrijheidstelling geschorst tot na verloop van den termijn, binnen welken door den officier van justitie in hooger beroep kan worden gekomen, en indien dat beroep heeft plaats gehad, tot na de uitspraak van het hof, ten ware de officier van justitie, met toestemming van den procureur-

generaal, dadelijk mocht hebben verklaard van het beroep af te zien.

Wordt daarentegen een beschuldigde bij een arrest van het hof vrijgesproken of ontslagen van rechtsvervolging, dan kan ook wel volgens art. 210 de procureur-generaal zich daartegen in cassatie voorzien, maar blijft slechts de uitvoering der invrijheidstelling geschorst, ingeval er ontslag van rechtsvervolging plaats heeft, en zal hij dus in geval van vrijspraak terstond uit de gevangenis moeten worden ontslagen. Men zal dus hier nauwkeurig acht moeten slaan, of het vonnis inhoudt een vrijspraak, dan wel een ontslag van rechtsvervolging, en niet gaarne zou ik de woorden van Mr. A. de Pinto in zijn aantekening op dit artikel onderschrijven, waar hij zegt: «wanneer er derhalve een vrijspraak is gegeven op welke gronden ook, en dus zelfs indien die gronden hadden moeten ten gevolge hebben een ontslag van alle rechtsvervolging, kan de beschuldigde niet in hechtenis worden gehouden.» Veeleer sluit ik mij aan bij het gevoelen van Mr. A. A. de Pinto, die van meening is dat het hier uitsluitend

aankomt op den aard der absolutie en niet op den naam *vrijspraak of ontslag*.

Een ander verschilpunt tusschen art. 210 en 234, hetwelk zich intusschen duidelijk verklaren laat, is dat in art. 210 *laatste lid* gesproken wordt van *cassatie*, terwijl wij in art. 234 *laatste lid* lezen *hooger beroep*. De beklaagde toch kan zich ter zake van een wanbedrijf, waarover geoordeeld wordt in het hoogste ressort, en waarvan dus wel cassatie, maar geen hooger beroep wordt toegelaten, nimmer in hechtenis bevinden (art. 88 in verband met art. 56 R. O.).

Overzien wij dus de hierboven besproken gevallen, dan zien wij dat volgens het geldend recht, wanneer het openbaar ministerie tegen een vonnis in raadkamer of tegen een eindvonnis, inhoudende een bevel tot invrijheidstelling, op grond dat de schuld van den beklaagde niet voldoende bewezen is, in verzet komt, de beklaagde hangende dat verzet, in de gevangenis blijft. Slechts in geval van vrijspraak voor het hof wordt het bevel tot invrijheidstelling terstond uitgevoerd.

Bij de behandeling der wijzigingen van het wetboek van straffordering, heeft zich in de vergadering van den 15^{den} October 1885, van de 2de Kamer der Staten-Generaal, naar aanleiding van dit punt eene langdurige discussie ontsponnen, welke ten slotte geleid heeft tot het aannemen van een amendement van den heer de Savornin Lohman, (later hoop ik hierbij nader stil te staan) waardoor in het nieuwe wetboek de zaak belangrijk gewijzigd is. Daarin toch lezen wij in den 3^{den} titel, handelende over het verleenen van rechtsingang en de verdere gerechtelijke instructie, in art. 138 2de lid: «De bevelen tot invrijheidstelling op grond van onvoldoende aanwijzing van schuld zijn uitvoerbaar niettegenstaande elk beroep. Van de andere kan het openbaar ministerie de uitvoering opschorten gedurende den termijn, binnen welken het tegen de beschikking kan opkomen en indien het van die bevoegdheid gebruik gemaakt heeft, tot de beslissing daarover, mits binnen den daarvoor gestelden tijd gegeven. Hetzelfde geldt voor het geval, dat ten gevolge van onbevoegdverklaring overeenkomstig de

artt. 82 en 127 de invrijheidstelling zou moeten plaats hebben.»

In art. 227, voorkomende in den titel waar gehandeld wordt van het rechtsgeding op de terechtzitting van de arrondissements-rechtbank, zien wij verder in de laatste alinea op de bevelen tot invrijheidstelling het laatste lid van art. 138 toegepast, terwijl eindelijk in art. 94, corresponderende met art. 89 *oud*, het laatste lid, «indien de beklaagde zich in hechtenis bevindt zal hij daarin, hangende het verzet, verblijven» vervallen is.

Het gewijzigd wetboek van strafvordering wil dus, dat ingeval de officier van justitie in verzet komt tegen een vonnis van de rechtbank, hetzij dit is een vonnis in raadkamer, hetzij een eindvonnis, waarbij de invrijheidstelling van den beklaagde wordt bevolen op grond dat er geene voldoende aanwijzing van schuld is, dat bevel tot invrijheidstelling terstond zal worden ten uitvoer gelegd en de beklaagde niet, hangende het verzet, in de gevangenis zal blijven.

Beslist daarentegen de rechtbank dat de zaak behoort tot de competentie van een ander college, of dat het

feit geen strafbare handeling oplevert, dan blijft evenals volgens het geldend recht, wanneer de officier daartegen in verzet of appel komt, de beklaagde gedurende dat beroep en totdat daarover een beslissing zal zijn genomen, in hechtenis.

Bij de hoven zal volgens de nieuwe regeling de kwestie zich niet meer voordoen, aangezien deze slechts zullen rechtspreken in hooger beroep en alle zaken in eersten aanleg zullen behandeld worden voor de rechtbanken of de kantongerechten, al naarmate het strafbaar feit een misdrijf of een andere overtreding dan bedelarij of landlooperij oplevert.

Het schijnt mij, voordat ik overga tot nadere bespreking van deze belangrijke wijziging, wenschelijk toe nog met een enkel woord stil te staan bij hetgeen enkele buitenlandsche wetgevingen omtrent dit punt bepalen. Zooals wij zullen zien, stemmen zij grootendeels overeen met de regeling zooals die thans in het gewijzigd wetboek is opgenomen.

Het Belgische wet van 20 April 1874 relative à la détention préventive, leert ons in art. 21.

« L'inculpé, s'il est acquitté, sera immédiatement et nonobstant appel mis en liberté, à moins qu'il ne soit retenu pour autre cause. S'il est condamné à une peine d'emprisonnement de plus de six mois, l'arrestation immédiate pourra être ordonnée, s'il y a lieu de craindre qu'il ne tente de se soustraire à l'exécution de la peine. »

De Heer Timmermans zegt naar aanleiding van dit art. in zijn « Etude sur la détention préventive » onder § 470: « Cet article consacre des principes nouveaux fort équitables, en ordonnant l'exécution immédiate et nonobstant la possibilité de recours, des sentences d'acquittement d'un inculpé préventivement détenu, ou en permettant l'exécution immédiate des condamnations graves (supérieures à six mois d'emprisonnement), prononcées à charge d'inculpés laissés en liberté, lorsqu'il y a lieu de craindre qu'ils ne tentent de se soustraire à l'exécution de la peine. »

« La disposition de l'article 21 § 1er est conforme à la justice. Si un soupçon grave a suffi pour motiver l'arrestation préventive d'un inculpé, le jugement qui

l'acquitte doit y mettre un terme. Comme le dit M. le baron d'Anethan dans son rapport, «un jugement d'acquittement, quoique susceptible d'être réformé, établit une présomption d'innocence, qui l'emporte sur les présomptions qui avaient motivé le mandat d'arrêt, et doit naturellement en faire cesser les effets.

«Elle est aussi conforme à l'esprit de la loi du 20 avril 1874, qui a pour objet de diminuer la détention préventive et d'assurer à la liberté individuelle la plus grande somme possible de garanties. L'absence d'une semblable disposition dans cette loi eût été une lacune. Si l'appel du ministère public avait encore permis la détention d'un prévenu acquitté, la loi de 1874 eût certes été en contradiction avec son but.»

In § 123 der Strafprozessordnung für das Deutsche Reich lezen wij:

«Der Haftbefehl ist auf zu heben, wenn der in demselben angegebene Grund der Verhaftung weggefallen ist oder wenn der Angeschuldigte freigesprochen oder ausser Verfolgung gesetzt wird. Durch

Einlegung eines Rechtsmittels darf die Freilassung des Angeschuldigten nicht verzögert werden.» Naar aanleiding van dit artikel zegt Dr. F. O. von Schwarze in zijn Commentar zu der Deutschen Strafprozessordnung: «Bei der Bestimmung des Abf. 2, dass die gerichtlich verfügte Freilassung des Beschuldigten durch Einlegung eines Rechtsmittels nicht verzögert werden dürfe, ist der Entwurf des bestehenden preussischen Gesetzgebung (Verordnung vom 3 Januar 1849 § 157, Strafprozessordnung von 1867 § 114) gefolgt. Man wird eine solche Vorschrift nicht als ein blosses Zugeständnis zu Gunsten des Schützes der persönlichen Freiheit, welches der inneren Berechtigung entbehre, erachten dürfen. Denn wenn das Gericht bei der Verhängung der Untersuchungshaft zu prüfen hat, ob ein hinreichender Verdacht in der Hauptsache und ein triftiger Grund zur Verhaftung vorliege, und die Untersuchungshaft erst eintreten kann, nachdem das Gericht die Frage bejaht hat, so wird auch, falls das Gericht diese Voraussetzungen der Haft nichtmehr für zutreffend erachtet, die Frei-

lassung sofort erfolgen müssen. Es versteht sich, dasz eine Wiederhaftung zulässig bleibt, wenn auf's neue ein gesetzlicher Anlasz für die Verhaftung eintritt.»

Anders daarentegen luidt het oude art. 206 van de Code d'Instr. Crim. Dat artikel 206 toch zegt: «La mise en liberté du prévenu acquitté ne pourra être suspendue, lorsque aucun appel n'aura été déclaré ou notifié dans les dix jours de la prononciation du jugement.» Bij de wet van 28 April 1832 is deze termijn van 10 dagen verkort tot 3 dagen, en is men daardoor meer genaderd tot het beginsel van het nieuwe wetboek. Is dus binnen den tijd van drie dagen na de uitspraak geen verzet aangeteekend dan wordt de vrijgesprokene beklaagde terstond op vrije voeten gesteld, zoo wel dan blijft de invrijheidstelling opgeschort.

Sedert de wet van 14 Juli 1865 heeft men ook in Frankrijk het nieuwere beginsel aangenomen: thans toch luidt ook daar art. 206 van de Code d'Instr. Crim. «L'inculpé, s'il est acquitté, sera immédiatement

et nonobstant appel mis en liberté, à moins qu'il ne soit retenu pour autre cause.»

De Oostenrijksche Strafprocesordnung eindelijk huldigt ook wel het nieuwere beginsel, maar gaat hierin toch niet zoover als de andere.

§ 396 toch zegt: «Jeder durch ein Urtheil freigesprochene Angeklagte ist, wenn er verhaftet war, sogleich nach der Verkündung des Urtheiles in Freiheit zu setzen, es wäre denn, dasz die Ergeifung eines Rechtsmittels mit aufschiebender Wirkung oder andere gesetzliche Gründe seine fernere Verwahrung nöthig machten». In verband hiermede lezen wij in § 284 laatste lid: «Die Entlassung eines freigesprochenen Angeklagten aus der Haft wird jedoch nur wegen einer Nichtigkeitsbeschwerde des Staatsanwaltes, und zwar nur dann aufgeschoben, wenn diese sogleich bei Verkündung des Urtheils angemeldet würde.» en in § 294, 1ste lid: «Die Berufung ist innerhalb der im § 284 bezeichneten Frist beim Gerichtshofe erster Instanz anzumelden. Sie hat nur dann aufschiebende Wirkung, wenn sie gegen die

Strafart gerichtet ist, oder wenn der Angeklagte, insoferne sie gegen das Strafmasz gerichtet ist, nicht selbst die Strafe einstweilen antreten zu wollen erklärt.»

HOOFDSTUK II.

Geschiedenis van art. 138 2^e lid.

Hebben wij in de vorige bladzijden ons rekenschap gegeven van den inhoud der art. 89, 210 en 234 van het oorspronkelijke wetboek van strafvordering en van de wijziging die met betrekking tot deze artikelen in het gewijzigd wetboek is ontstaan, thans willen wij nagaan hoe die wijziging in het nieuwe wetboek is tot stand gekomen, en wat voornamelijk naar aanleiding van dit onderwerp in de beide Kamers der Staten-Generaal is verhandeld.

In het oorspronkelijk regeerings-ontwerp lezen wij in art. 221 hh.:

«Onverminderd het bepaalde bij art. 221^f, kan bij het vonnis van veroordeeling, indien de beklaagde

in verzekerde bewaring is, diens invrijheidstelling worden bevolen.

«Het bevel tot invrijheidstelling is verplichtend wanneer de beklaagde niet wordt veroordeeld of veroordeeld wordt wegens een strafbaar feit, niet vermeld in art. 88.

«Het moet onmiddellijk worden uitgevoerd niettegenstaande elk beroep.»

De laatste alinea toont ons duidelijk aan dat dus ook de minister in zijn ontwerp de zaak wilde geregeld zien zooals die ten slotte in het wetboek is aangenomen; echter met deze beperking, dat het bevel tot invrijheidstelling slechts terstond zal worden ten uitvoer gelegd als dit gegeven wordt bij de definitieve uitspraak, niet wanneer dit mocht plaats vinden voor de behandeling ter terechtzitting.

Als argument voor dit voorstel geeft de minister in de memorie van toelichting, dat het in strijd mag heeten met alle recht en billijkheid wanneer, nadat de rechtbank voldoende termen heeft gevonden om tegen een beklaagde voorloopige hechtenis te bevelen,

die beslissing nog zou kunnen voortduren wanneer ze na een geheel formeel en grondig onderzoek tot de conclusie komt den gedagvaarde niet te kunnen veroordeelen. Het enkel verzet van den officier van justitie tegen zoodanig een vonnis moet niet in staat zijn de onmiddellijke invrijheidstelling van den beklaagde tegen te houden.

Uit deze woorden zien wij met hoe blijkbare overtuiging de minister zijn beginsel verdedigde. Toch is hij, zooals wij zullen zien, van dit beginsel afgeweken en heeft hij zich later in een gewijzigd ontwerp aangesloten bij het gevoelen der commissie van rapporteurs.

Dat gevoelen van de commissie van rapporteurs was geheel anders. Wel was er een deel die het beginsel verdedigde op grond dat het in overeenstemming was met het provisioneele karakter der preventieve hechtenis, de meerderheid echter achtte haar in strijd met het beginsel dat hooger beroep de uitvoering schorst, en meende dat het buitendien aanleiding zou geven tot de ontvluchting van zeer gevaarlijke misdadigers.

De minister bleef echter ook na dit verslag der rapporteurs bij zijn voorstel volharden, maar heeft later, ten gevolge van het mondeling overleg, zijn beginsel prijs gegeven en zich aangesloten bij het gevoelen van de meerderheid der commissie.

Toen nu in de vergadering van den 16^{den} October 1885 van de 2^e Kamer der Staten-Generaal de beraadslaging geopend werd over art. 88ⁱ van het ontwerp (art. 89 oud) luidende: «In het geval voorzien bij art. 86 kan de officier van justitie binnen den tijd van 24 uren na de uitspraak van de rechtbank, daartegen verzet doen, door middel van eene verklaring ter griffie der rechtbank afgelegd.

«De acte van verzet moet, benevens de processtukken, des noods vergezeld van eene memorie bevattende de redenen, voor zooverre die niet bij de acte zelve zijn uitgedrukt, binnen de volgende vier en twintig uren door den officier van justitie aan den procureur-generaal bij het gerechtshof worden opgezonden, welke, binnen drie dagen na de ontvangst, dezelve met zijn verslag en requisitoir indient bij het hof.

«Het hof, samengesteld uit vijf leden, zal binnen drie dagen daarna de uitspraak der rechtbank goedkeuren of te niet doen, en bevelen hetgeen bevonden zal worden te behooren.

«Binnen drie dagen na de uitspraak, zal de procureur-generaal het arrest van het hof aan den officier doen toekomen.

«Indien de verdachte zich in verzekerde bewaring bevindt, zal hij daarin, hangende het verzet, verblijven» is hierop ingediend een amendement van den heer de Savornin Lohman strekkende om de laatste alinea van art. 88ⁱ weg te laten.

Deze wijziging werd door den heer Lohman van groot belang genoemd. «Het geldt hier de vraag,» zoo zeide hij, «of wanneer de beklaagde buiten vervolging gesteld is op grond dat er geen genoegzaam bewijs is om voor te procederen of wel dat hij na de openbare terechtzitting vrijgesproken wordt, het openbaar ministerie toch de bevoegdheid zal hebben om den man toch maar te laten *zitten*.» Het sijsteem door de Regeering voorgesteld, noemt spreker geheel en al

onhoudbaar en meent, dat ingeval van voorloopige aanhouding, men moet komen tot onmiddellijke vrijlating van personen die naderhand vrijgesproken worden. Een sterk argument voor zijn stelsel zoekt de heer Lohman in de afscheiding die er bestaat tusschen de beslissing van de rechtbank betreffende het rechtspunt al of niet schuldig, en de beslissing betreffende de voorloopige aanhouding door spreker eenvoudig genoemd «de al of niet bevestiging van een politiemiddel». Deze beide beslissingen hebben met elkander niets te maken. Als nu, zoo zegt hij verder, over de toepassing van dat politiemiddel tusschen den beklaagde en het openbaar ministerie verschil bestaat, dan vraag ik, wanneer eene meerderheid van drie onpartijdige rechters beslist dat er geen termen zijn om den man aan te houden, wiens opinie dan gevolgd moet worden: de opinie van de meerderheid der rechtbank, evenzeer ambtenaren als de ambtenaar van het openbaar ministerie, evenzeer belast met de handhaving der wet en evenzeer den eed gedaan hebbende, of de opinie van het openbaar ministerie, uit den aard zijner be-

trekking tot vervolging gehouden? Mij dunkt dat ieder verstandig mensch zal zeggen: begin dan met gelijk te geven aan de meerderheid der onpartijdige rechters. Wilt gij daarna nog eens bij een ander collegie gaan om een andere beslissing te krijgen, dat zij zoo, maar voorloopig moet gij gelijk geven aan die meerderheid en niet aan den enkelen ambtenaar van het openbaar ministerie. Spreker geeft verder uitdrukkelijk te kennen, dat hij zijn stelsel alleen wil toegepast zien daar, waar de buiten vervolgingstelling berust op grond van onvoldoende aanwijzing van schuld. Stelt men daarentegen buiten vervolging omdat volgens de rechtbank het feit niet strafbaar is, dan mag men de invrijheidstelling niet ten uitvoer leggen eer en alvorens de hoogere rechter heeft beslist. Deed men dit, dan zou men daardoor den lagere rechter stellen boven den hooger.

Ten slotte noemt de heer Lohman het artikel zooals het door de Regeering wordt voorgesteld in strijd met het sijsteem van de wet. Het tegenwoordig wetboek geeft, wanneer de rechtbank weigert iemand gevangen te houden, aan het hof de bevoegdheid dat vonnis te

vernietigen en den man wel aan te houden. Maar dit is niet het sijsteem van de nieuwe wet, art. 54 luidt: «Het bevel van voorloopige aanhouding is slechts gedurende zes dagen van kracht.» Hier is geen appel toegelaten. Tal van andere gevallen worden door spreker aangehaald, waartegen volgens het sijsteem der nieuwe wet geen appel is toegelaten. Steeds beslist de rechtbank in laatste instantie over de vraag of de preventieve hechtenis al of niet zal worden toegepast. Maar nu is de zaak volkomen onderzocht op de terechtzitting, de rechtbank weet er alles van, zij heeft den beklaagde gehoord en de getuigen onder eede. Wordt nu de man vrijgesproken, dan kan de officier in appel komen en den man nog zes weken of langer laten zitten. Alleen omdat het hof misschien anders kan oordeelen dan de rechtbank, laat de officier den beklaagde niet op vrije voeten. Het gaat niet aan de rechtbank, die volledig op de hoogte is, eene bevoegdheid te ontnemen, die hij onbeperkt bezit voordat zij volledig is ingelicht. Gevaar voor de maatschappij ziet spreker in zijn stelsel niet. Wanneer toch, zoo zegt hij, de rechtbank iemand

heeft vrijgesproken dan is er voor den beklaagde geen reden om te vluchten. Mochten er al na die vrijspraak nieuwe bewijsmiddelen zich voordoen, dan is het hof ten allen tijde bevoegd den beklaagde alsnog in te rekenen.

Dit amendement van den heer de Savornin Lohman vond een heftig tegenstander in den heer de Ranitz, die in krachtige woorden het verkeerde van het stelsel tracht aan te toonen. Ook hij wenscht persoonlijk dat in het wetboek van strafvordering alle waarborgen geschreven worden in het belang van den beklaagde. De tijden waarin in de strafprocedure het individu wordt opgeofferd aan het belang der maatschappij wenscht ook hij allerminst terug, maar ook hierin kan men te ver gaan. Men moet bij de behandeling van het wetboek van strafvordering den factor van het maatschappelijk belang niet geheel uit het oog verliezen. Die factor, zoo zegt spreker, eischt dat de man die zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstig strafbaar feit, volgens de regelen bij de wet gesteld, wordt vervolgd, veroordeeld en gestraft. Ik zou durven be-

weren dat maatschappelijk belang de ratio legis is van het wetboek van strafvordering en dat het anders eenvoudiger ware geen wetboek van strafvordering te maken.

Op iedere bladzijde van ons tegenwoordig wetboek van strafvordering, zoo gaat hij voort, blijft, wanneer het openbaar ministerie in verzet, hooger beroep of cassatie komt, de beklaagde zoo hij in preventieve hechtenis is, zitten. Spreker ziet dan ook in het amendement van den heer Lohman niets anders dan een reactie tegen het appel, en ofschoon hij zich zeer goed kan voorstellen dat men daarvan geen voorstander is, zoo waarschuwt hij toch om, nu men eenmaal dat appel heeft aangenomen, de zaak niet uit haar verband te rukken. De onderscheiding tusschen de deelen van een strafvonnis door den heer Lohman gemaakt, zijn volgens spreker wel is waar zeer scherpzinnig en fijn, maar men moet niet vergeten dat een vonnis in de eerste plaats heeft praktische waarde en geen wetenschappelijke. Beide beslissingen, zoowel die over het rechtspunt al of niet schuldig, als die over de preven-

tieve hechtenis hangen ten nauwste samen. De beslissing omtrent het eene punt brengt van zelve die omtrent het andere met zich. Spreekt de rechtbank vrij dan beveelt zij de invrijheidstelling, zoo niet dan beveelt zij de gevangenhouding. En nu is het consequent dat, wordt een beroep gedaan op den hoogerem rechter, dan ook in afwachting van diens beslissing over de schuld of onschuld, de beslissing over het al of niet blijven zitten van den man in statu quo moet blijven. En nu is het toch wel wat dwaas, dat ingeval de officier in verzet komt tegen de beslissing van de rechtbank, dat dan tevens de deuren der gevangenis moeten worden opengezet en de beklagde, die misschien met groote moeite in handen der justitie is gevallen, op vrije voeten gesteld. En wat zal dan het gevolg zijn? Hij die een zware misdaad op zijn geweten heeft, zal van de gelegenheid gebruik maken om zoo spoedig mogelijk te ontkomen, terwijl hij bij wien dit niet het geval is, met een vroolijk gezicht naar huis zal gaan, meenende dat de zaak uit is. Beslist nu de hoogere rechter anders, dan wordt hij op nieuw uit zijn huis gehaald en aan zijn

gezin ontruikt. Kan zoo iets bevorderlijk zijn aan den eerbied voor de justitie, zoo vraagt de heer Ranitz.

Ziehier in korte trekken hetgeen naar aanleiding van het amendement van den heer Lohman in de 2^e Kamer der Staten-Generaal is gesproken. Het amendement werd ten slotte met een groote meerderheid (30 tegen 15 stemmen) aangenomen en daarmede het stelsel zooals het reeds in de meeste buitenlandsche wetgevingen gold, in het nieuwe wetboek van strafvordering opgenomen.

Bij de behandeling nu van art. 123^d van het ontwerp, luidende:

«Alle bevelen van gevangenneming en gevangenhouding zijn uitvoerbaar niettegenstaande beroep in cassatie.

«Wordt in vrijheidstelling bevolen, dan kan het openbaar ministerie de uitvoering opschorten gedurende den termijn, binnen welken het tegen het vonnis kan opkomen. Hetzelfde geldt voor het geval dat, ten gevolge van onbevoegdverklaring, overeenkomstig de artt. 84 en 119, de invrijheidstelling zou moeten plaats

hebben.» werd als gevolg van het aangenomen amendement door den heer Lohman voorgesteld om *in plaats van* het 2^e lid van art. 123^d te lezen:

«De bevelen tot invrijheidstelling op grond van voldoende aanwijzing van schuld zijn uitvoerbaar niet-tegenstaande elk beroep.»

Behalve de beide fouten die in deze wijziging zijn ingeslopen en waarop door den heer Lohman werd gewezen, nl. dat er natuurlijk moet gelezen worden *onvoldoende* voor voldoende, en *na* art. 123^d 2^e lid voor *in de plaats van* art. 123^d 2^e lid, dient hij ten gevolge van een korte samenspreking met de Commissie van Rapporteurs een amendement in, waarbij zijn wijziging nog eenigzins wordt veranderd en hij voorstelt het 2^e lid van art. 123^d aldus te lezen:

«De bevelen tot invrijheidstelling op grond van onvoldoende aanwijzing van schuld zijn uitvoerbaar niet-tegenstaande elk beroep. Van de andere kan het openbaar ministerie de uitvoering opschorten gedurende den termijn binnen welke het tegen de beschikking kan opkomen.»

Dit amendement wordt door de Regeering overgenomen, doch niet dan nadat de heer de Ranitz zich op nieuw had beklaagd over het beginsel zooals het in de vergadering van den 15^{den} October op voorstel van den heer Lohman was aangenomen. Zoo vraagt hij of men nu ook niet consequent moet zijn en dus het nieuwe sijsteem ook toepassen op de overtuigingsstukken. «De in bewarende handstelling toch, zegt hij, van de overtuigingsstukken is evenzeer een proces sueele maatregel als de in bewaringstelling van den beklaagde. En nu beslist is dat de officier, ook als hij in appel komt, uitvoering moet geven aan de beslissing van de rechtbank ten opzichte van den beklaagde, zou de consequentie er toe leiden om hetzelfde op de overtuigingsstukken toe te passen.

Tot dusver blijven, wanneer de officier in appel komt, de overtuigingsstukken op de griffie berusten, ten einde te zijner tijd bij het hof te kunnen dienen. Men meende dat dit vanzelf sprak. Maar nu zou aan den officier ook de verplichting moeten opgelegd worden om gevolg te geven aan de uitspraak van de recht-

bank, dat de overtuigingsstukken teruggegeven worden aan den eigenaar of rechthebbende, sauf de bevoegdheid van den procureur-generaal om te trachten ze later weer in handen te krijgen. En eigenlijk zou men de geheele procedure ongedaan moeten maken, en alles wat geschied is bij het hof weder van voren af moeten beginnen, zooals de getuigenverhooren, de rapporten van de deskundigen, de plaats-opnemingen enz., want dat alles zijn processueele maatregelen. Ik veroorloof mij deze opmerking aan het oordeel van den heer Lohman te onderwerpen. Misschien zal zij hem aanleiding kunnen geven tot het ontwerpen van nog eenige nieuwe amendementen.»

Hierop antwoordde de heer Lohman: «Ik breng mijn dank aan den heer de Ranitz voor de gelegenheid die hij mij aanbiedt om nog een nieuwe reeks van amendementen voor te stellen en tevens daarvoor dat hij, een zoo voortreffelijk lid van het parket, onwillekeurig het bewijs heeft geleverd, hoe voortreffelijk en noodzakelijk mijn amendement was. Immers, wanneer zelfs een zoo uitstekend lid van het parket beklagden

met overtuigingsstukken gelijk stelt, wat moeten andere leden van het parket dan wel doen. Overigens geef ik hem gaarne de verzekering dat, zoodra de ter griffie gedeponeerde stukken even hard als de preventief gevangen en over hun toestand beginnen te klagen, ik het in ernstige overweging zal nemen een amendement overeenkomstig zijn advies in te dienen.»

Hierop werd het amendement aangenomen en daarmede de redactie van art. 123^d (art. 138-nieuw) in de 2^e Kamer der Staten-Generaal vastgesteld.

Ten gevolge van de behandeling in de Eerste Kamer der Staten-Generaal onderging echter deze redactie nog een kleine wijziging. De Commissie van Rapporteurs toch oordeelde in haar voorloopig verslag de woorden «gedurende den termijn binnen welken het tegen de beschikking kan opkomen» minder gelukkig gekozen. Wel was ook zij van oordeel dat er bedoeld was, dat de uitvoering tot in vrijheidstelling zou kunnen worden opgeschort, totdat over het door het openbaar ministerie gebezigde middel zou zijn beslist, maar zooals het er nu geschreven staat, is het evenzeer mogelijk aan dit

artikel eene andere uitlegging te geven. Het is derhalve wenschelijk dat de redactie in overeenstemming wordt gebracht met de van zelf sprekende bedoeling. In de memorie van antwoord lezen wij hierop: «Dat de uitvoering van een bevel tot invrijheidstelling wordt opgeschort, wanneer tegen dat bevel reeds eenig beroep is ingesteld, spreekt van zelf. Voor zoover noodig wil de Regeering dit met de Eerste Kamer hier gaarne verklaren.»

In de vergadering van den 14^{den} Januari 1886 werd door den heer Pijnappel het noodzakelijke van deze redactie-wijziging in het breede aangetoond, en door hem voorgesteld alsnog deze woorden aan het artikel toe te voegen: «en indien het van die bevoegdheid gebruik gemaakt heeft, tot de beslissing daarover, mits binnen den daarvoor gestelden tijd gegeven». Daarop is in dezelfde zitting door den minister verklaard dat ook hij thans het wenschelijke dezer verandering inzag en dat derhalve de heer Pijnappel bij de invoeringswet op een voorstel tot redactie-wijziging zal kunnen rekenen.

Bij die invoeringswet van 11 Maart 1886 is dan ook werkelijk in art. 8 de redactie van art. 138 2^e lid vastgesteld als volgt:

«De bevelen tot in vrijheidstelling op grond van onvoldoende aanwijzing van schuld zijn uitvoerbaar niettegenstaande elk beroep. Van de andere kan het openbaar ministerie de uitvoering opschorten gedurende den termijn, binnen welken het tegen de beschikking kan opkomen, *en indien het van die bevoegdheid gebruik gemaakt heeft, tot de beslissing daarover, mits binnen den daarvoor gestelden tijd gegeven.* Hetzelfde geldt voor het geval, dat ten gevolge van onbevoegdverklaring overeenkomstig de artt. 82 en 127 de in vrijheidstelling zou moeten plaats hebben.»

Ziehier breedvoerig weergegeven hoe art. 138 2^e lid in het nieuwe wetboek is tot stand gekomen, benevens de verhandelingen die hierbij zoowel in de Eerste als Tweede Kamer der Staten-Generaal hebben plaats gehad.

HOOFDSTUK III.

Beoordeeling van het nieuwe stelsel.

Wanneer men eenigzins nauwkeurig de gronden nagaat, die door de heeren de Savornin Lohman en Mom Visch, in zijn hoogst belangrijk opstel in het Weekblad van het Recht van 13 October 1885, ter verdediging en door den heer de Ranitz ter bestrijding van het nieuwe stelsel zijn aangevoerd, dan zal men volgens mijne bescheiden meening, er eerder toe komen zich een voorstander dan wel een tegenstander van het nieuwe stelsel te verklaren. Hieruit leide men intusschen niet af, dat de schrijver dezer bladzijden een onverdeeld voorstander is van het nieuwe stelsel; uit hetgeen volgt zal dit duidelijk worden, maar de argumenten, zoowel door den heer Mom Visch, als de Savornin Lohman in het belang van het nieuwe stelsel

te berde gebracht, mogen, ik moet het erkennen, alleszins wetenschappelijk en logisch genoemd worden, terwijl die, waarmede de heer de Ranitz het stelsel tracht te bestrijden, het zij met alle bescheidenheid gezegd, den toets der kritiek niet in allen deele kunnen weerstaan.

Laat ons ten bewijze hiervan bij enkele van de voornaamste der over en weer aangevoerde argumenten eenige oogenblikken stilstaan. Zoo b. v. de woorden van den heer Mom Visch t. a. pl., waarmede hij tot de conclusie komt dat, wanneer de rechtbank een bevel tot preventieve hechtenis heeft uitgevaardigd, en nu na de behandeling tot de overtuiging komt, dat tegen den beklaagde geen voldoende bewijs van schuld aanwezig is, en hem dientengevolge vrijspreekt, de preventieve hechtenis nu ook door niets meer kan worden tegen gehouden. Is hier zijn geheele redeneering niet logisch en munt zij niet uit door juistheid en helderheid? «De rechter toch, zoo zegt hij, die haar vroeger gelast had, heeft nu bevonden dat er geen termen voor verdere aanhouding bestaan. Het ver-

moeden van schuld, dat vroeger op den verdachte rustte, is thans opgeheven. Wat meer is, het vonnis is in dit opzicht van oneindig meer gewicht dan het vroegere bevel van gevangenneming, want vroeger waren uit den aard der zaak alle omstandigheden den rechter nog niet zoo bekend, als na de behandeling ter terechtzitting. De rechter is nu beter ingelicht dan eenigen tijd geleden. Had hij toen alles geweten en kunnen overwegen, wat hij thans heeft ervaren en onderzocht, hij zou er nooit aan gedacht hebben eene inhechtenisneming te gelasten. Want nu is er geen vermoeden meer van schuld, maar veeleer van onschuld, of in allen gevalle van niet-strafbaarheid. De later beter ingelichte rechter heeft dus door zijn uitspraak het besluit van den vroeger minder goed ingelichten rechter te niet gedaan. Welke verklaarbare reden kan er nu nog bestaan om de gevangenhouding te bestendigen? » Wel, zegt de heer de Ranitz, de regel dat hooger beroep de uitvoering schorst. Door zoo te redeneeren rukt men de zaak uit haar verband, en ik kan het nieuwe stelsel dan ook niet anders

beschouwen dan als een reactie tegen het appel. «Dat men daarvan op zich zelf geen voorstander is en dat men zegt, wanneer de rechter gesproken heeft moet het uit zijn, er moet geen hooger rechter zijn, het is volstrekt niet zeker dat de hogere rechter beter zal beslissen dan de lagere, het is een kans-, een dobbel-spel, kan ik mij zeer goed voorstellen. Maar wat ik mij niet kan voorstellen is, dat wanneer men eenmaal geeft het recht van verzet, hooger beroep en cassatie, men dan de zaak uit haar verband wil rukken, en de beslissing niet wil overlaten aan den hoogerem rechter.» Is dit juist? Bij den eersten aanblik heeft het er alle schijn van het te zijn, en toch is het volgens mijn bescheiden oordeel bepaald onjuist, en wetenschappelijk nooit te verdedigen. Beide voorstanders van het nieuwe stelsel, hebben dit zeer juist aangetoond. Wanneer de rechtbank, zoo zeggen zij, eene definitieve beslissing neemt, dan bestaat die beslissing uit twee deelen, er is het rechtspunt, al of niet schuldig en er is de al of niet bevestiging van een bevel tot voorloopige inhechtenisneming. Beide

zaken hebben met elkander niets te maken. Wanneer nu het openbaar ministerie de bevoegdheid heeft om tegen een vonnis in beroep te komen, dan betreft dat beroep alleenlijk het rechtspunt, en heeft geenerlei betrekking op het bevel van voorloopige hechtenis, hetwelk op zich zelf niets anders is dan een procesuele maatregel of een politiemiddel. Hierop antwoordt de heer de Ranitz eenigzins sarcastisch, dat dergelijke scherpzinnige en fijne onderscheidingen tusschen de deelen van een strafvonnis hier niets tot de zaak af doen; een vonnis is geen stijloefening of een wetenschappelijk geschrift, maar het is de beslissing omtrent de vervolging ten aanzien van zeker persoon ingesteld, en de persoon die het onderwerp van de strafvervolging is, kan niet afgescheiden worden van de beslissing die in de zaak genomen wordt. Maar ik vraag, waar is in het geheele procesrecht eene bepaling te vinden, die den heer de Ranitz het recht geeft om de onplitsbaarheid te huldigen tusschen eene beslissing betreffende de voorloopige aanhouding en het rechtspunt? En wat meer is, werpt niet art. 227

van het gewijzigd wetboek zijne geheele redeneering omver? Uit de bevoegdheid toch aan de rechtbank daar gegeven om zoowel ambtshalve, als op voordracht van den rechter commissaris, op de vordering van den officier van justitie of op het verzoek van den beklaagde, in elken stand van het geding de invrijheidstelling of gevangenneming te bevelen, blijkt dunkt mij, duidelijk de bedoeling van den wetgever, de beslissing omtrent het al of niet aanhouden van den beschuldigde als een geheel afzonderlijke te beschouwen, die met de eindbeslissing in geenerlei verband staat. Het feit nu dat de beslissing omtrent het rechtspunt als van zelve die omtrent de preventieve hechtenis met zich brengt, geeft, hoewel natuurlijk op zich zelf volkomen waar, nog geen recht om elk onderscheid tusschen den aard van een bevel tot voorloopige aanhouding en van een veroordeeling te bannen en een rechterlijke beslissing te beschouwen als iets hetwelk zich in geen deelen splitsen laat. Het beweren dus, als zou het nieuwe stelsel in strijd zijn met den regel dat hooger beroep de uitvoering schorst, gaat weten-

schappelijk niet op. En eindelijk, wanneer de heer de Ranitz zich zoo sterk tegen die fijne en scherpzinnige onderscheidingen tusschen de deelen van een strafvonnis verzet, waarom zich dan ook niet gekant tegen de bepaling van art. 138 al. 1 van het gewijzigd wetboek, waar alle bevelen van gevangenneming en gevangenhouding uitvoerbaar worden verklaard niet-tegenstaande elk beroep? Hier wordt dan toch ook in strijd gehandeld met de schorsende kracht van verzet of appel.

Een andere zaak, welke ter verdediging van het nieuwe stelsel, en mijns inziens terecht, wordt aangehaald is deze: art. 227 van het gewijzigd wetboek geeft zooals wij hierboven reeds zagen, in elken stand van het geding de rechtbank de bevoegdheid om wanneer zij daartoe termen vindt, den beklaagde in vrijheid te stellen, zonder dat daartegen eenig verzet is toegelaten. En wat doet nu het oude stelsel? Juist dan, wanneer men zou zeggen dat aan de rechtbank meer dan ooit, dat is nadat de zaak volkomen onderzocht is, die bevoegdheid in overeenstemming met

art. 227 moest toegekend zijn, ontnemt het haar die, en kan het appel van het openbaar ministerie ten gevolge hebben dat de beklaagde wellicht nog geruimen tijd in de gevangenis blijft, alleen op grond van de mogelijkheid, dat het hof misschien anders zal oordeelen dan de rechtbank. Niet alleen dat dit op zich zelve vreemd genoemd mag worden, maar, de heer Lohman beweert het met het volste recht, de bepaling is geheel in strijd met het sijsteem van de wet. Wel kan volgens het thans geldend recht, ingeval de rechtbank weigert iemand gevangen te houden, het hof dat vonnis vernietigen en den man wel aanhouden, maar het gewijzigd wetboek bepaalt hieromtrent anders. Daarin toch wordt in onderscheidene artikelen aan de rechtbank steeds in hoogste instantie de beslissing omtrent voorloopige aanhouding toegekend. Zie slechts de artt. 54, 98, 104 en 116. Van appel is hier nergens sprake. Ook dit argument in belang van het nieuwe stelsel laat zich bezwaarlijk weerleggen. De wetgever die aan de rechtbank, zoolang een zaak nog niet grondig kan onderzocht zijn, de bevoegdheid geeft om in elken stand van het

geding, in hoogste instantie iemand in vrijheid te stellen, maar die bevoegdheid van het middel van verzet afhankelijk maakt, zoodra de zaak in de openbare terechtzitting is behandeld, zou niet geheel ten onrechte van inconsequentie kunnen beschuldigd worden.

Eindelijk wil ik nog eenige oogenblikken stilstaan bij een argument door de heeren Lohman en Mom Visch besproken, dat namelijk de rechtbank zeer gemakkelijk de macht van het openbaar ministerie, om door het instellen van verzet een vrijgesprokene nog te laten zitten, onschadelijk kan maken. Zij heeft daartoe slechts eenige oogenblikken vóór de einduitspraak den beklaagde op vrije voeten te stellen. Daartoe immers is zij volgens art. 227 volkomen gerechtigd. De heer de Ranitz erkent volkomen deze bevoegdheid, maar voegt er bij, dat hij te hoogen dunk van den Nederlandschen rechter heeft om te onderstellen dat hij tot dergelijke berekeningen zijn toevlucht zal nemen en is overtuigd, dat hij zich alleen door zijn geweten zal laten leiden, dat hij bij elkander zal houden wat bij elkander behoort en dat hij aan den

hoogeren rechter zal overlaten wat bij dezen behoort. Met de woorden «dat hij bij elkander zal houden wat bij elkander behoort en dat hij aan den hoogeren rechter zal overlaten wat bij dezen behoort», bedoelt de heer de Ranitz waarschijnlijk de volgens hem onsplitsbare beslissing omtrent de voorloopige aanhouding en de eindbeslissing. Wanneer nu eens een rechter, gelijk de heeren Mom Visch en Lohman, die opinie omtrent de onsplitsbaarheid niet is toegedaan, en derhalve van oordeel is dat de beslissing omtrent de preventieve hechtenis niet bij den hoogeren rechter behoort, aangezien het appel alleenlijk het rechtspunt betreft, zal de heer de Ranitz zulk een rechter dan kunnen beschuldigen van gehandeld te hebben in strijd met zijn geweten, en niet aan den hoogeren rechter te hebben overgelaten wat bij dezen behoort. Ik geloof het niet.

Ziehier enkele der voornaamste argumenten uiteengezet, welke bij de behandeling van dit onderwerp werden ter sprake gebracht, en waaruit volgens mijne bescheiden meening blijkt dat het nieuwe stelsel in vele opzichten moeielijk te bestrijden valt.

Toch werd hierboven verklaard dat de schrijver dezer bladzijden geen onverdeeld voorstander van het nieuwe stelsel is. Er is namelijk nog iets anders hetwelk naar het mij voorkomt, niet over het hoofd mag worden gezien. In de redevoering van Mr. de Ranitz werd mijne aandacht getrokken door de woorden: «ik zou durven beweren dat maatschappelijk belang de ratio legis van het wetboek van strafvordering, en dat het anders eenvoudiger ware geen wetboek van strafvordering te maken». Bijna hetzelfde leest men in een schrijven van Mr. H. v. d. Hoeven in het Weekblad van het Recht van 22 October 1885. «Wanneer de Kamer, zoo lezen wij daar, op dezen weg voortgaat en nog meer dergelijke onpractische en tegen het maatschappelijk belang strijdige beslissingen neemt, dan zou ik het niet alleen met Mr. de Ranitz eenvoudiger maar ik zou het ook verkieslijk achten geen wetboek van strafvordering te maken.» Uit deze woorden moet ik opmaken dat beide heeren aan de uitdrukking *maatschappelijk belang*, de beteekenis hechten van het *belang van de gemeenschap of van den Staat*. Deze

opvatting komt mij echter eenigzins eenzijdig voor. Maatschappelijk belang omvat niet alleen het belang van de gemeenschap, van den Staat, maar evenzeer het belang van het individu, en het wetboek van strafvordering, het blijkt uit art. 1, stelt zich evenzeer, zoo niet meer ten doel de behartiging van het belang van het individu als dat van de gemeenschap. De vraag waarop ik hierboven doelde en die dan ook bij de beoordeeling van art. 138 2° lid, niet stilzwijgend voorbij mag worden gegaan is deze: wat eischt in deze het maatschappelijk belang, dat is zoowel dat van de gemeenschap als dat van het individu, en nu deze hier tegenstrijdig zijn, welke van deze belangen is hier overwegend? Is deze vraag beantwoord dan zouden wij daarmede tevens uit een maatschappelijk oogpunt, tusschen beide stelsels een keuze hebben gedaan, want het valt niet te ontkennen, dat het oude stelsel uitsluitend het belang van de gemeenschap op den voorgrond stelt, terwijl het nieuwe meer bepaald het belang van het individu beoogt.

Intusschen schijnt het mij hoogst bezwaarlijk toe, op

deze vraag een beslissend antwoord te geven, tenzij men uitdrukkelijk onderscheid make tusschen het vooronderzoek en de einduitspraak. Bij het vooronderzoek toch, zou ik durven beweren dat het belang van het individu in deze op verre na zoo zwaar niet weegt als na de einduitspraak. En wel hierom, omdat wanneer bij het vooronderzoek de rechtbank weigert rechtsingang te verleen en of de zaak naar de openbare terechtzitting te verwijzen, zoowel de officier, wil hij tegen die beslissing in verzet komen, als het hof daarbij aan bepaalde termijnen gebonden zijn. Die termijnen kunnen volgens de artt. 89 en 121 (oud) niet meer beloopten dan hoogstens acht dagen. De beschuldigde die dus hangende het verzet moet blijven zitten, zal dus hoogstens acht dagen langer in de gevangenis doorbrengen. Wanneer daarentegen het openbaar ministerie tegen het eindvonnis in beroep komt, dan is wel is waar het instellen van het beroep aan een bepaalden termijn gebonden, maar de behandeling der zaak is geheel overgelaten aan den procureur-generaal. De praktijk leert dat hiermede gewoonlijk geruimen

tijd verloopt en de gedaagde die dus hangende het appel in hechtenis moet blijven, zal gewis nog langen tijd moeten zitten. Waar dit het geval is, geloof ik dat het belang van het individu, de opoffering die hij zich moet getroosten om nog langen tijd in de gevangenis door te brengen, in deze veel zwaarder weegt dan het belang der gemeenschap. Wanneer daarentegen, zooals bij het vooronderzoek, de gedaagde slechts hoogstens acht dagen langer in de gevangenis zal doorbrengen, is het belang van het individu volgens mijn oordeel niet zoo overwegend, dat het maatschappelijk belang er aan moet worden opgeofferd.

Op grond hiervan kom ik tot de conclusie dat het wellicht wenschelijk ware geweest, wanneer in het gewijzigd wetboek van strafvordering de zaak was geregeld, zooals oorspronkelijk door den minister in zijn ontwerp was voorgesteld, nl. toepassing van het nieuwe stelsel alleen *dán*, wanneer het geldt beroep tegen een eindvonnis. Betreft het daarentegen een vonnis waarbij de rechtbank weigert rechtsingang of verwijzing naar de terechtzitting, alzoo een vonnis in

raadkamer, dan toepassing van art. 89 al. 5 (oud): «Indien de beklaagde zich in hechtenis bevindt, zal hij daarin, hangende het verzet, verblijven.

Voor dit stelsel pleit mijns inziens nog dit, dat een beslissing door de rechtbank in raadkamer genomen, waarbij hetzij rechtsingang, hetzij verwijzing naar de terechtzitting wordt bevolen, niet die waarborg van juistheid oplevert als een eindbeslissing. En wel omdat een vonnis in raadkamer eenvoudig is een vonnis op stukken, zonder dat de rechtbank den beklaagde en de getuigen heeft gezien of gehoord. Men mag dus aannemen, dat de hogere rechter veeleer termen zal vinden om een vonnis in raadkamer te vernietigen dan een eindvonnis.

Dat de minister zich ten gevolge van het mondeling overleg met de commissie van Rapporteurs, van zijn oorspronkelijk voorstel heeft laten terugbrengen, valt alzoo volgens mijn bescheiden oordeel, te betreuren.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Ingeval ten gevolge van de verwerping der nalatenschap van den hertrouwd en echtgenoot door een voorkind, diens kinderen uit eigen hoofde tot de nalatenschap worden geroepen, kunnen deze de vordering tot inkorting of vermindering bedoeld bij art. 236 2^e lid B. W. niet doen gelden.

II.

Bij het onderhandsch stuk bedoeld in art. 982 B. W. kan ook een schip gelegateerd worden.

III.

Art. 728 B. W. laat geen eigen richting toe.

IV.

De legataris heeft tot opvordering van het legaat eene persoonlijke, niet een zakelijke rechtsvordering.

V.

Art. 13 der wet van 25 Juli 1871 (*Staatsblad* n°. 91) moet als in strijd met het sijsteem van den wetgever vervallen.

VI.

Het spannen van telefoondraden, zonder vergunning van den eigenaar over diens grond, door een maatschappij of persoon, die concessie verkregen heeft van het gemeentebestuur tot den aanleg en de exploitatie van telefoonlijnen, is eene onrechtmatige daad.

VII.

Een wisselbrief getrokken aan de order van den trekker, behoeft niet de erkenning van genoten waarde of van waarde in rekening te bevatten.

VIII.

De vervoerder van goederen is niet gehouden tot het geven van schadevergoeding ter zake van winstderving door den afzender of geadresseerde geleden als een gevolg van schade aan de ter vervoering overgenomen koopmanschappen of goederen overkomen.

IX.

Bij zee-assurantie kan door den assuradeur geen beroep worden gedaan op de gewoonte ter beurze, dat schade door breuk onder de vrijdommen is begrepen, wanneer daaromtrent geen uitdrukkelijk beding in de polis gemaakt is.

X.

De kantonrechter buiten het rechtsgebied der arrondissements-rechtbank, aan wien het verhoor van een getuige ingevolge art. 200 derde lid Wetb. v. B. Rv. is opgedragen, is niet bevoegd buiten toestemming van partijen over eene voorgestelde wraking te beslissen.

XI.

De van de vereffening uitgesloten vennoot kan in een rechtsgeding tegen een vennootschap onder firma in liquidatie, niet op vraagpunten worden gehoord.

XII.

De lezing der Florentina in l. 20 D. de in jus vocando (2.4) *a binea (a vinea)* is niet met Cuiacius Observ. 21.38 te veranderen in *a janua*, noch met Bijnkershoek in *a linea*.

XIII.

Terecht zegt Bechmann (das Dotalrecht I 334) dat de vrouw met de *actio rei uxoriae* niet kan terugvorderen, wat zij den man staande huwelijk heeft ten geschenke gegeven.

XIV.

De valsche verklaring van iemand, die in strijd met de waarheid heeft opgegeven tot het kerkgenootschap der doopsgezinden te behooren, en dientengevolge de bij de wet bedoelde belofte allegt, is niet strafbaar volgens art. 207 van het nieuwe strafwetboek.

XV.

Art. 449 van het nieuwe strafwetboek is te ruim gesteld.

XVI.

De artt. 418 en 419 van het nieuwe strafwetboek zijn ten onrechte geplaatst in den titel handelende over « Begunstiging ».

XVII.

Ten onrechte werd in de Tweede Kamerzitting van 14 Oktober 1885, bij de behandeling van het nieuwe ontwerp van strafvordering, het voorstel van den heer van der Kaaij, om het zoogenaamde «huis- of stad-arrest» in de wet op te nemen, verworpen.

XVIII.

De rechter is niet bevoegd den advokaat, die door het openbaar ministerie als getuige is gedagvaard, de admissie als verdediger te weigeren.

XIX.

Ten onrechte beweert David Ricardo in zijn «Principles of political economy and taxation» Ch. XVII, dat oorlogskosten uitsluitend door belastingen moeten worden gedekt.

XX.

Een minister die met overschrijding van de grenzen zijner bevoegdheid een voor den Staat nadeelig contract sluit, is civielrechtelijk niet aansprakelijk voor de schade den Staat daardoor toegebracht.

XXI.

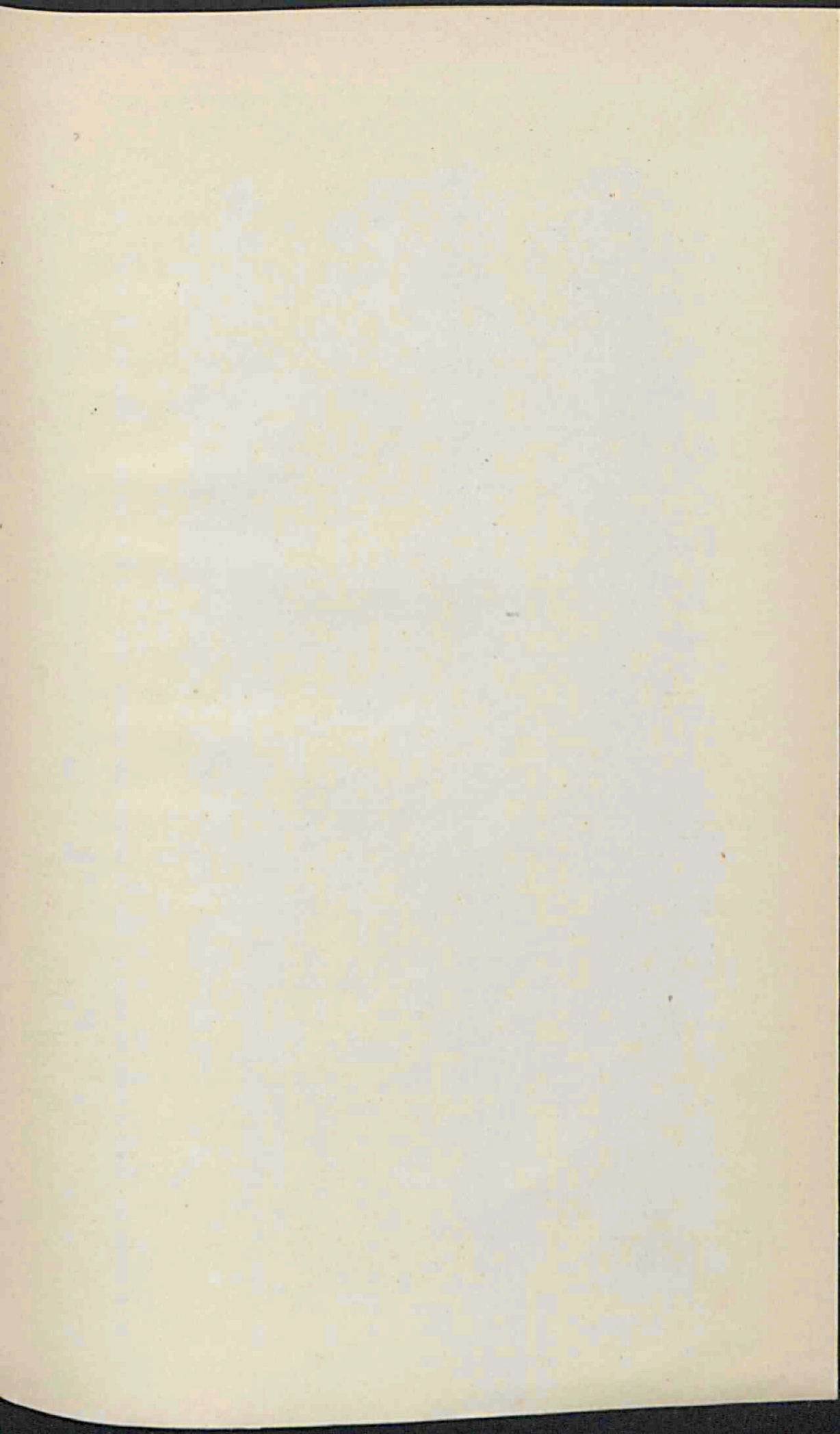
Een contract van nummerverwisseling blijft van kracht, ook indien het hoogste der gewisselde nummers dienstplichtig wordt.

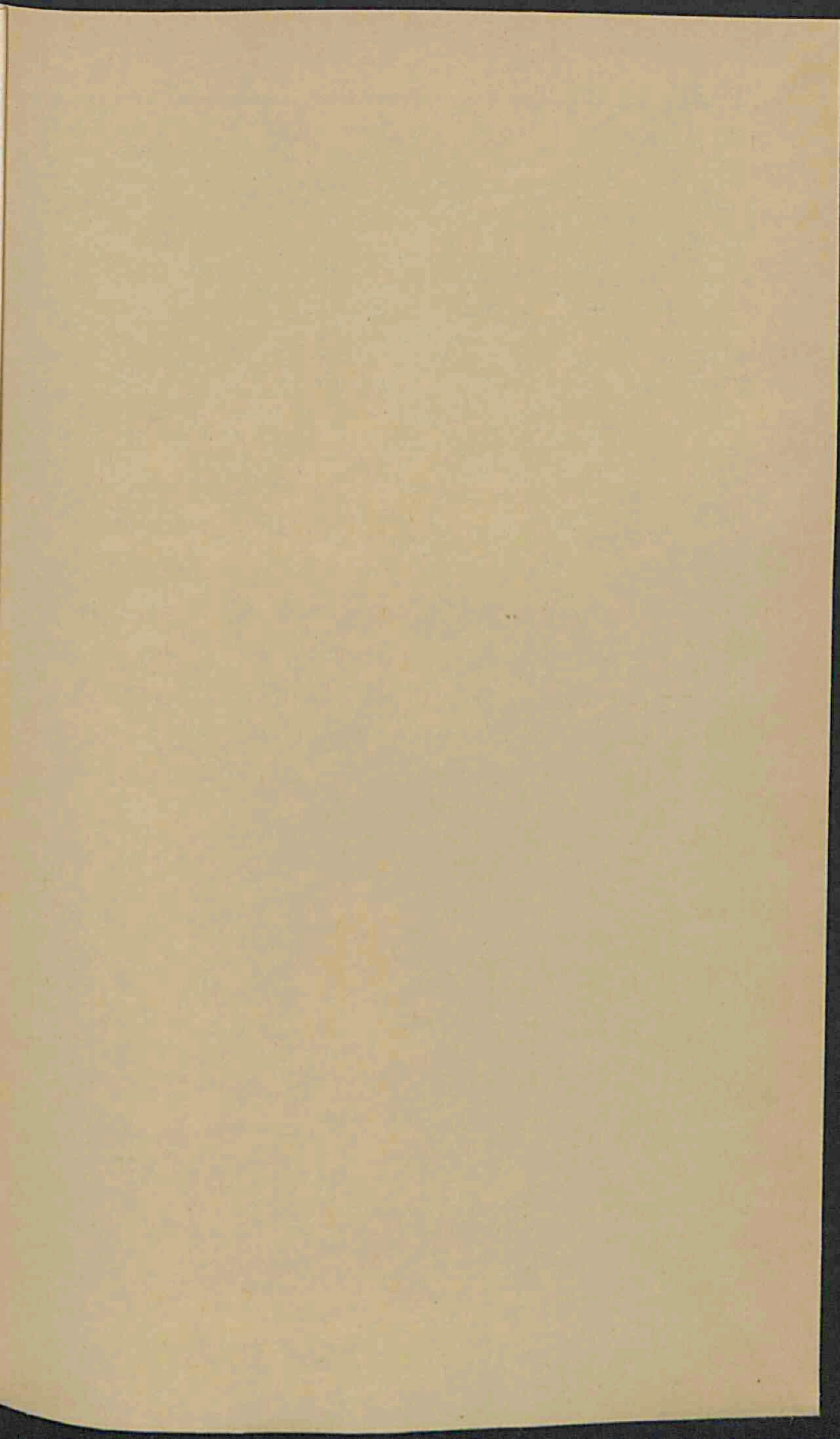
XXII.

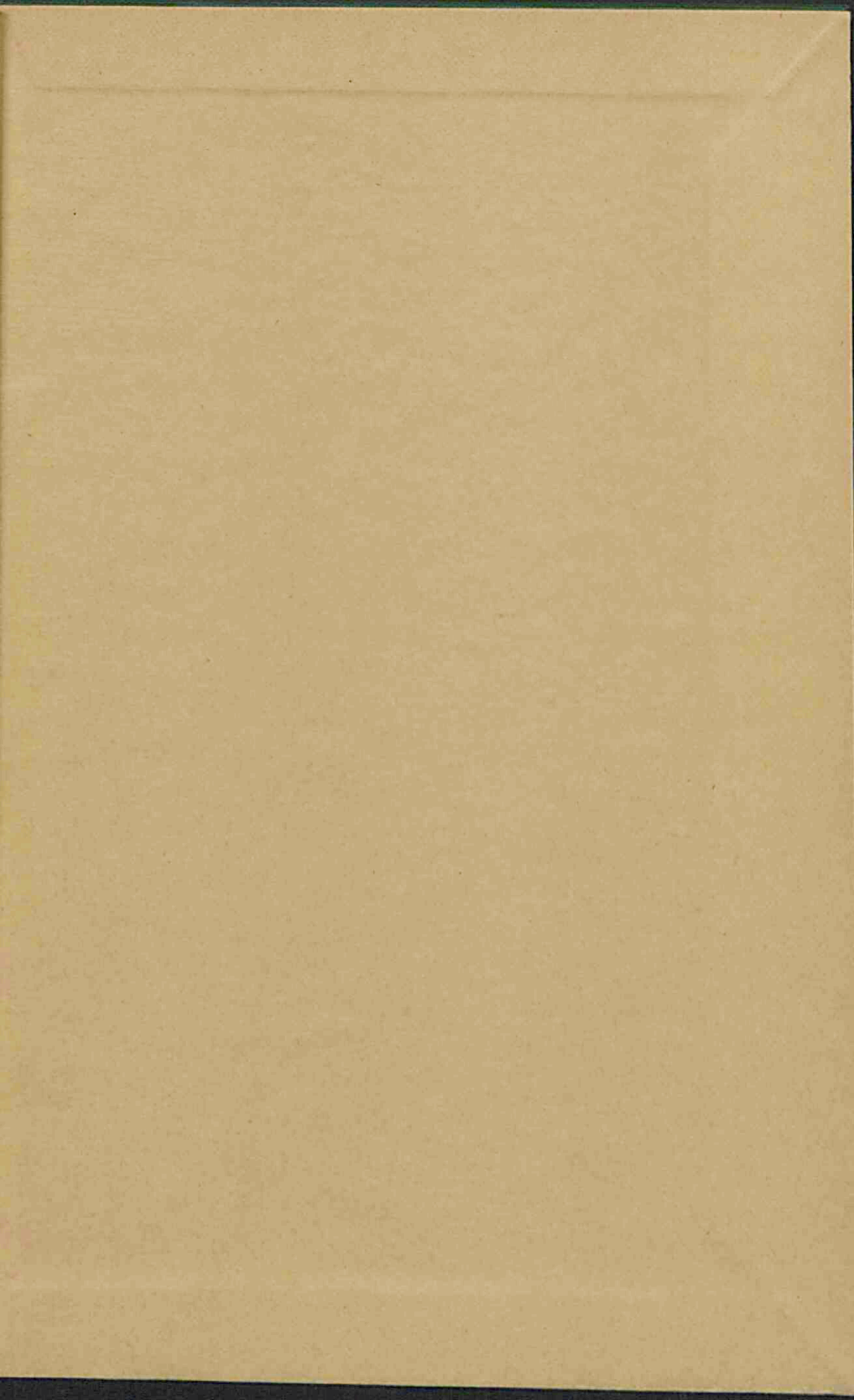
Het gemeentebestuur is niet bevoegd onder strafbedreiging te verbieden het ophalen van mest en ander vuil van de openbare straten, door anderen dan de daartoe van zijnentwege aangestelde personen.

XXIII.

De krachtens art. 20 der onteigeningswet benoemde derde persoon om het proces tot onteigening te voeren, ontleent aan die benoeming ook de bevoegdheid om ingevolge art. 38 dier wet de geheele overneming te vorderen van het perceel, waarvan slechts een gedeelte ter onteigening is aangewezen.

Ut
18